

معرفی های گزارشی

◀ فلسفه و کلام

◊ پژوهشی تطبیقی در معرفت‌شناسی معاصر

محمد حسین زاده، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۸۸ ص، وزیری.

نوشتار حاضر پژوهشی تطبیقی در حوزه معرفت‌شناسی معاصر است. این حوزه رویکرد ویژه‌ای در معرفت‌شناسی است که به فیلسوفان تحلیلی و فلسفه کشورهای انگلیسی‌زبان اختصاص دارد. در این اثر، عمده‌ترین مباحثی که در معرفت‌شناسی معاصر مطرح شده، در ضمن چند فصل عرضه می‌گردد. در فصل اول، معرفت‌شناسی مطلق و مقید و رویکردهای معرفت‌شناسی مطلق، یعنی رویکرد قدما، رویکرد مدرن و رویکرد معاصر، شرح داده شده و جایگاه معرفت‌شناسی معاصر در فلسفه مغرب‌زمین تبیین شده است. در فصل دوم، ابتدا معانی و کاربردهای لغوی واژه معرفت شرح داده شده، تفاوت آن با تحلیل فلسفی مطرح گردیده، سپس تعریف رایج معرفت ذکر و نقد و بررسی می‌شود. مباحث دیگر کتاب عبارتند از: باور، صدق، موجه‌سازی، مبنایگروی، نقد مبنایگروی، قراینات‌های مبنایگروی، مبنایگروی از منظر اندیشمندان مسلمان.

◊ فلسفه آفرینش

عبدالله نصری، قم، دفتر نشر معارف، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۴۲ ص، وزیری.

نگارنده در این کتاب مسئله آفرینش را از دیدگاه‌های مختلف تبیین نموده است. بخش اول کتاب به بررسی طرح سؤال انسان از فلسفه و هدف زندگی و ریشه‌های تاریخی آن اختصاص دارد. بخش دوم مشتمل است بر تحلیل فلسفه پوچی و بیان تاریخچه آن. سومین بخش کتاب هدف آفرینش را شامل می‌شود. موضوعات فصل‌های کتاب عبارت است از: در جست‌وجوی فلسفه آفرینش؛ علل و انگیزه‌های سؤال از فلسفه آفرینش؛ انسان و فلسفه آفرینش؛ دیدگاه‌های پیرامون جهان هستی؛ فلسفه بدینی؛ علل‌گرایی؛ انسان به پوچی؛ ارزیابی فلسفه پوچی؛ ارزش حیات از دیدگاه قرآن؛ حیات طیبه در قرآن؛ فلسفه آفرینش از دیدگاه حکمت متعالیه؛ هدف از آفرینش از دیدگاه قرآن؛ جهان آفرینش به سوی کمال؛ هدف نهایی انسان از دیدگاه مکاتب؛ مسیرهای انسانی به سوی کمال و موانع راه کمال.

◊ کلام تطبیقی (توحید، صفات و عدل الهی)

علی ربانی گلپایگانی، قم، مرکز جهانی علوم اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۱۲ ص، وزیری. کتاب حاضر شامل مباحث کلامی است که

با موضوع توحید، عدل و صفات به نگارش درآمده است. مخاطبان اصلی این کتاب، طلاب کارشناسی ارشد در مرکز جهانی علوم اسلامی هستند. در این کتاب نخستین مسئله‌ای که مورد بحث تطبیقی قرار گرفته، صفات خداوند است که از دو جنبه وجودشناسی و معناشناسی بررسی شده است... مسئله دیگر که پژوهش تطبیقی شده است، توحید است که در ردیف مهم‌ترین مسائل کلامی قرار دارد... عدل الهی در عرف متکلمان دو کاربرد دارد: گاهی به عنوان یکی از صفات جمال الهی در کنار دیگر صفات مطرح می‌شود که در این صورت یک مسئله کلامی و اعتقادی به شمار می‌رود... آخرین بحث اثر حاضر تحقیق و بحث تطبیقی درباره مسئله «بدأ» اختصاص یافته است... رویکرد اصلی اثر حاضر بحث تطبیقی میان عقاید و آرای مذاهب کلامی و متکلمان اسلامی است. در این خصوص، بیشتر مذاهب کلامی و متکلمان مشهور و برجسته مورد نظر بوده است.

◊ گفت‌وگوی بی‌سستی: گامی به سوی تفاهم

عصام عماد؛ مترجم: مصطفی اسکندری، قم، دارالغدیر، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۴۴ ص، رقعی.

آنچه در این کتاب بازگو شده شرحی از

عقاید عصام العلماء از وهابيون يمن است که پس از موضع گیری افراطی نسبت به شیعیان، خود به عقاید شیعی متمایل شد و آن چنان اعتقادی پیدا کرد که بسیاری از وهابيون را به شیعه فراخواند. در این نوشتار از اعتقادات مذهب امامیه، و رد عقاید وهابیان سخن رفته است. بعضی از مطالب آن بدین قرار است: شناخت ریشه ای مذهب امامیه، ویژگی های مذهب امامیه، شیوه های مطالعاتی شیعه شناختی، زمینه تاریخی اشتباهات وهابیان، شناخت تحلیلی امامیه، اهداف امامیه، منابع مذهب امامیه، علل پیدایش تشیع، و مسئله غیبت امام دوازدهم.

◊ اثبات وجود خدا به روش اصل موضوعی

عبدالرسول عبودیت، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، مرکز انتشارات، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۶۸ ص، رقعی.

نگارنده در این نوشتار بر آن است تا با استفاده از روش اصل موضوعی (روش قیاسی یا روش هندسی) وجود خداوند را به اثبات برساند. مباحث کتاب با این عناوین فراهم آمده است: خدای دین و خدای فلسفه؛ انواع براهین اثبات خدا؛ مباحث مقدماتی و قراردادهای اثبات قضایای مقدماتی؛ براهین جهانی شناختی؛ براهین صدیقین سینوی. گفتنی است که در روش قیاسی تعداد محدودی گزاره تحت عنوان اصول معرفی می شوند که صدق همه گزاره های دیگر علم قیاسی، که به آنها قضایا می گویند، باید به صدق آنها مستند باشد. به عبارت دیگر، مقدمات استدلال هایی که قضایای علم قیاسی را ثابت می کنند یا باید خود این اصول باشند و یا باید نتایجی باشند که با استدلال های منطقی، بی واسطه یا با واسطه، از این اصول به دست آمده اند و لا غیر....

◊ مطالعه تاریخی-معنایی درباره الاسماء الحسنی

شهردار نیازی، تهران، قدیم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۴ ص، وزیری.

در این تحقیق تلاش می شود که با پی جویی تاریخی سیر تحول بحث های مربوط به اسمای خداوند و حاصل کار شارحان باز نمایانده شود... در یک سیر منظم و با استفاده از شواهد در دسترس، بازخوانی این شروح در قالب نقد و تحلیل انجام گیرد... در این پژوهش، خط تاریخی شروح اسماء از قدیم ترین نشانه های برجای مانده درباره اسما که مستند آن حدیث ۹۹ اسم منقول از پیامبر اکرم (ص) است، تعقیب و از این قتیبه دینوری (م ۲۷۶ق)، زجام (م ۳۱۱ق) و شاگردانش زجامی نهاوندی (م ۳۲۲ق) و ابوحاتم رازی (م ۳۲۲ق) که نخستین لغویان شارح اسما بودند، بحث آغاز و تا مکتب شارحان شیعی اصفهان ادامه خواهد یافت. همچنین در این تحقیق از شارحانی همچون ابن بابویه قسمی (۳۸۱ق) و ابوسلیمان خطابی بستی (م ۳۸۸ق)... که به بحث اسما پرداختند و پایه گذار شروح حدیثی-کلامی بودند تا متحکمان برجسته ای چون غزالی طوسی (م ۵۰۵ق) و فخر رازی (م ۶۰۶ق) و صوفیان متشرع خراسان همچون ابوالقاسم قشیری نیشابوری (م ۴۶۵ق) سخن خواهد رفت که هر کدام سلسله جنبان تعداد دیگری از شارحان اسما بودند.

◊ نقد نظریه بسط تجربه نبوی

علی ربانی گلپایگانی، قم، حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۵۶ ص، وزیری.

نگارنده در کتاب بر آن است نظریه بسط تجربه نبوی دکتر سروش را نقد و بررسی کند. به تصریح نگارنده: بسط تجربه

نبوی در حقیقت به تبیین چگونگی پیدایش قرآن کریم به عنوان متن مقدس و وحیانی دین اسلام می پردازد. آقای سروش شریعت اسلام (قرآن و سنت حضرت رسول) را محصول دو گونه تجربه درونی و بیرونی پیامبر اکرم (ص) می داند که تا پایان عمر آن حضرت در طی فرآیندی تدریجی و متکامل پدیدار گشته است؛ یعنی چنین نبود که خداوند از آغاز مجموعه ای مشخص از معارف و احکام را طراحی کرده، آنها را یک جا، یا تدریجاً در اختیار پیامبر گذاشته و از او خواسته باشد تا به تدریج و در شرایط خاص به مردم ابلاغ نماید، بلکه تجربه درونی و کشف و شهودهای باطنی پیامبر (ص) از یک سو و حوادث و رخدادهای اجتماعی و پرسش هایی که مطرح می شده و نیازهایی که نمایان می گشته، از سوی دیگر، موجب پیدایش این مجموعه (کتاب و سنت) شده است. بر این اساس، اگر دوران نبوت پیامبر (ص) کوتاه تر یا بلندتر از دوران کنونی آن می بود و حوادث، پرسش ها و نیازهایی که در سرزمین عربستان رخ می داد، کما و کیفاً، متفاوت با آنچه رخ داده است می بود، قرآن کریم نیز کما و کیفاً با آنچه اکنون هست، متفاوت می بود. نگارنده برای نمونه در نقد این نظریه می گوید: ... آنچه تاریخی است به زمان تکوین خود اختصاص دارد و بر زمان های دیگر قابل انطباق نیست، ولی آنچه ذاتی است ثابت و تغییرناپذیر است... اگر پیروی از اسلام و پیامبر (ص) واجب است، باید همه احکام اعم از عبادی و غیر عبادی را با تمام ویژگی های آنها اجرا کرد....

◊ نقد گفتار دینی

نصر حامد ابوزید؛ مترجم: حسن یوسفی اشکوری، محمد جواهر کلام، تهران،

یادآور آن، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۰ ص، رقیعی. نویسنده این کتاب (نصر حامد ابوزید) در فصل اول بر آن است که مبانی و ساز و کارهای جریان راست سستی را مورد نقد قرار دهد. در این تقادد نویسنده معتقد است که این جریان با مرجع قراردادن سنت گذشته اسلامی و تقدیم سنت گذشته بر حال، سیالیت واقعیت دوران معاصر را از آن سلب نموده است. همچنین این جریان با اعتقاد بر حاکمیت متون دینی و ماندن در معنای تقطی این متون، نه تنها قابلیت بازسازی و توسعه دلالتی متون را برای تمامی عصرها از آن سلب نموده، بلکه این تلقی موجب تمامیت‌گری متن دین و تبعاً افراد خاص که مفسران آن باشند، می‌گردد. در فصل دوم، نویسنده به نقد جریان چپ اسلامی می‌پردازد. این جریان همواره سعی دارد تفسیر جدیدی از اسلام ارائه داده و آن را با واقعیت‌های مدرن امروزیین مطابقت دهد. در نظر نویسنده این تلقی به رویکردی منفعت طلبانه، تحمیلی و تکوینی می‌انجامد که در بنیاد چندان تمایز و فاصله‌ای با جریان مقابل خود (راست اسلامی) پیدا نمی‌کند. نویسنده در مهم‌ترین فصل کتاب به تبیین مواضع خود درباره متن دین (قرآن) می‌پردازد. او مدعی است که رویکرد سکولار، علمی‌ترین، انسانی‌ترین و حقیقی‌ترین تأویل از متن می‌باشد. البته سکولاریسی که به زدایش غیر اسطوره‌ها و امور خرافی از متن دین می‌پردازد. نه سکولاریستی که اساساً متن را از جریان واقعی اجتماع بیرون می‌داند و شعار گسست از متن دینی و دین را می‌دهد. در این فصل، نویسنده با رویکرد هرمنوتیکی خود، گرفتار شدن در معنای دین و توجیه نمودن آن را، نوعی گمراهی از مراد و فحواوی دین می‌شمارد و نقطه عزیمت

خویش را بر همین فحوا بنا می‌نهد....
 ◇ نقدی جامع بر تصوف: ترجمه رساله الاثنی عشریه فی الرد علی الصوفیه
 محمد بن حسن حر عاملی؛ مترجم: عباس جلالی، قم، انصاریان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۸۲ ص، وزیری.
 این نوشتار ترجمه‌ای است بر رساله الاثنی عشریه فی الرد علی الصوفیه، نوشته حر عاملی (۱۰۳۳-۱۱۰۴) که در رد آموزه‌های صوفی‌گری نگارش یافته است. موضوعات کتاب عبارتند از: بطلان و نکوهش صوفی‌گری؛ بطلان مسلک تصوف؛ خط بطلان بر اعتقاد به طول و اتحاد و وحدت وجود؛ بطلان کشف، فصول کشف و اسقاط تکلیف؛ چله نشینی؛ صوفیان و برترین عبادات؛ رقص و پایکوبی؛ کسب روزی؛ تحریم غنا؛ ذکر خفی و جلی و عدم جواز دوستی با دشمن خدا.

◇ شرح الهیات شفا

محمد باقر ملکیان؛ شارح: محمد تقی مصباح، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۵۶ ص، وزیری.
 در نوشتار حاضر شرحی بر مقاله نخست الهیات شفا نوشته ابوعلی سینا درج گردیده است. گفتنی است که کتاب الهیات شفا مشتمل بر ده مقاله است: مقاله اول آن هشت فصل را دربر می‌گیرد. در دو فصل نخست مقاله اول مطالبی پیرامون موضوع فلسفه ارائه شده است... این کتاب شامل مباحث امور عامه، خداشناسی و مباحثی درباره معاد و نبوت و امثال آنهاست... و اولین کتاب مفصل فلسفی‌ای است که در فرهنگ اسلامی نگاشته شده و در آن فلسفه ارسطو با آرای مفسران اسکندرانی او و با فلسفه نوافلاطونی به طور منطقی تلفیق یافته و با نظریه یکتاپرستی اسلام درآمیخته است و در نتیجه، در آن مسائلی ابداعی در زمینه

فلسفه مشایی ارسطویی، مطرح شده است.
 ◇ عقل در اخلاق از نظرگاه غزالی و هیوم
 حسینعلی ششیدان ششید، قم، پژوهش‌شکده حوزه و دانشگاه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۴۸ ص، وزیری.

در این تحقیق سعی شده میزان تأثیر عقل بر اخلاق براساس دیدگاه امام محمد غزالی و دیوید هیوم بررسی و مقایسه شود. نگارنده معتقد است: غزالی و هیوم هر دو به این که سهم عقل را در دست یافتن به احکام اخلاقی، و به طور کلی در شناخت همه امور، به لاقابل آن فروکاسته‌اند، شهره‌اند؛ مبارزه بی‌امان غزالی با فلسفه مشاء و نفی استدلال عقل در احاطه یافتن به بسیاری از مسائل از یک سو، و انکار حسن و قبح ذاتی و عقلی - به اقتضای اشعری بودن او - از سوی دیگر، از غزالی چهره‌ای نسبتاً عقل‌ستیز به دست داده است. چنان که مخالفت شدید هجوم با عقل‌گرایان، و نیز این که اخلاق را یکسره به عواطف و احساسات ارجاع می‌دهد و عقل را صرفاً برده احساسات می‌خواند سبب شده است که هیوم در شمار منکران توانمندی عقل، به ویژه در اخلاق درآید... از این قرار، دو فیلسوف مورد بحث در آن جا که خواسته‌اند با سلاح دلیل به جنگ عقل بروند و دخالت او را در اخلاق انکار کنند، ادله غیر وافی آورده‌اند، و در آن موارد که خواسته‌اند برخی از آرای دیگر خود را تبیین و توجیه کنند... عملاً به لزوم دخالت عقل اعتراف کرده‌اند. غزالی و هیوم در اخلاق را بر روی پریوری عقل بسته‌اند، اما سپس بی‌صدا، و شاید ناخودآگاه، او را از روزن در میان آورده‌اند. البته غزالی در این راه دادن به عقل از هیوم کامیاب‌تر بوده، نیز - چنان که خود او می‌گوید - از طریق عقل به دین و تصوف، که آن را باطن دین

می‌داند، راه یافته است. لذا کار وی موفق‌تر پیش رفته، و نظام اخلاقی وی عمق و غنای بیشتر یافته است.

دروس شرح اشارات و تنبیهات ابن سینا؛ نمط هشتم (البهجة والسعادة).

حسن حسن‌زاده آملی؛ تدوین: صادق حسن‌زاده، قم، مطبوعات دینی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۰ص، وزیری.

کتاب حاضر سلسله درس‌هایی است از حسن‌زاده آملی که طی آن شرح و توضیحی در باب اشارات و تنبیهات اثر ابن سینا فراهم آمده است. ابن سینا در این کتاب مباحث عقلی و فلسفی را به طور فشرده براساس مکتب مشاء-با اسلوبی خاص و معماگونه تحریر نموده است. تمایلات عرفانی شیخ در اشارات بسیار پررنگ ظاهر شده است؛ به‌ویژه در سه نمط هشتم، نهم و دهم معارف عرفانی با براهین و استدلالاتی بیان گردیده است. برای نمونه شیخ می‌گوید: چون خداوند مثل، ضد، جنس، فصل و حد ندارد و قابل اشاره نیست تنها راهی که برای شناخت او باقی می‌ماند، راه شناخت بی‌واسطه درونی و حضوری است. این راه همان طریق مشاهده است که در عبارت نمط نهم به تصریح آمده است. اما مباحثی که در این کتاب، براساس نمط هشتم اشارات (البهجة والسعادة) مطرح گردیده بدین قرار است: اقسام لذت: عقلی و حسی، خیر و کمال، تمثل و کشف، تکامل برزخی، تناسخ، مبدأ و معاد، عشق و ابتهاج، رابطه ادراک و عشق، و نظایر آن که گاه به اقوال و نظریات دیگر فلاسفه و متکلمین اسلامی نیز اشاره می‌گردد.

دو رساله مثل و مثال

حسن حسن‌زاده آملی، تهران، نشر طوبی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۶۰ص، وزیری.

در فصل آغازین کتاب، با اشاره به آرای

افلاطون، ارسطو، فارابی، ابن سینا، ملاصدرا، و دیگران تعریفی از مثل آمده است. (به تعبیر افلاطون، محسوسات ظواهرند نه حقایق، و عوارضند و گذرنده نه اصیل و باقی و علم بر آنها تعلق نمی‌گیرد بلکه محل حدس و گمانند).

بیاناتی در معرفت به مثل و ارواح و اجساد، کلام افلاطون و ارسطو و فارابی در حقیقت مثل، روایاتی در مثل، شکوک و تحقیقاتی در مثل؛ وجه تسمیه مثل افلاطونی به مثل، و وصف مثل به نورانیت و مضاهمی آن، باز تحقیق و تدقیق در بیان مثل و ختام بحث از مثل، مباحث اصلی رساله اول (رساله مثل نوری الهی) است.

رساله دوم (رساله مثال) در هفت فصل در باب عالم مثال، تدوین گردیده است. عالم مثال غیر از عالم مثل است: مثل منارات نوریه و مجردات محضه‌اند، مثال عالم ابدان روحانی است که مجرد به مجرد برزخی‌اند و سخن در اثبات عالم مثال منفصل است که آن را مثال اکبر خیال منفصل و صور معلقه و مثل ظلمانیه و مثل معلقه نیز می‌گویند....

علیت و وحدت وجود از دیدگاه ملاصدرا

محمود نمازی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، مرکز انتشارات، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۱۲ص، رقعی.

هدف از تدوین این کتاب، تجزیه و تحلیل نظریه وحدت وجود از دیدگاه صدرالمتألهین شیرازی (۱۵۷۱-۱۶۴۰) به‌ویژه، چگونگی پردازش و بررسی او از رابطه علیت است. در بخشی از کتاب آمده است: مسئله علیت و رابطه‌اش با وحدت وجود، یکی از مقولات خاص فلسفه ملاصدرا است... ملاصدرا از راه قانون علیت، وحدت وجود را اثبات می‌کند. کاربرد اصول صدرایی (مانند اصالت وجود و تشکیک در وجود) که از

اصول اساسی کل دستگاه فکری او به شمار می‌آیند، نظریه منحصر به فرد وحدت وجودی او را تدارک دید. با این نظریه او می‌خواهد عارفان را متقاعد کند که اگرچه در جهان، یک واقعیت بیشتر وجود ندارد، این واقعیت خود را در درجات و مراتب متنوعی از حیث شدت وجودی، جلوه‌گر می‌سازد....

نگوشی نوین به مسئله اتحاد عاقل و معقول

حسین دبیا، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۵۶ص، وزیری.

در مباحث این نوشتار، ابتدا به تاریخچه بحث در میان فیلسوفان یونانی و افلاطونی و نیز فیلسوفان اسلامی اشاره شده است. دامنه مباحث اتحاد عاقل و معقول، نخست در آثار فیلسوفان بزرگ یونان، نظیر افلاطون و ارسطو و نیز شارحان آثار ایشان بررسی، سپس به بررسی نظریات فیلسوفان نوافلاطونی نظیر فلوطین و فرفوربوس پرداخته شده است. از مجموعه این مباحث می‌توان چنین نتیجه گرفت که مسئله اتحاد عاقل و معقول، در فلسفه یونان و نوافلاطونی به صورت روشن مورد بحث بوده و در میان این گروه از فیلسوفان، طرفدارانی جدی داشته است. به دنبال بررسی این مسئله در میان فیلسوفان غیر مسلمان، به طرح تاریخچه بحث در میان فیلسوفان اسلامی پرداخته شده است. ابتدا سخنان متقدمات نظیر کندی، فارابی و ابن سینا مطرح شده و در پایان، به بررسی بحث در حکمت متعالیه پرداخته شده است. از مباحث این قسمت نیز می‌توان دریافت که مهم‌ترین طرفدار مسئله اتحاد عاقل و معقول در فلسفه اسلامی صدرالمتألهین و جدی‌ترین مخالف آن ابن سینا بوده است و دیگر فیلسوفان اسلامی در یکی از این دو جبهه قرار گرفته‌اند. البته در

ملاحظات در تدوین نظام حقوقی؛ حق کرامت انسان؛ حق آزادی و دیدگاه اسلام درباره حق حاکمیت انسان بر انسان.

◀ قرآن و حدیث

◊ رسائل في دراية الحديث

ابوالفضل حافظیان بابلی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۲-۱۳۸۳، ج ۱ و ۲، وزیری.

رسائل في دراية الحديث عنوان مجموعه مجلداتی است که در هر جلد، تعدادی از رساله‌های مربوط به علم درایة الحدیث جای دارد. در این مجموعه، رساله‌های کوتاهی که در حجم یک کتاب نیستند، تصحیح و احیاء می‌شود. تاکنون دو مجلد از این مجموعه انتشار یافته است: جلد نخست این مجموعه که در ۶۱۶ صفحه وزیری منتشر شده است، شامل یک مقاله و چهار رساله مهم در درایه می‌باشد که عبارت‌اند از:

۱. مصنّفات الشيعة في علم الدراية (ابوالفضل حافظیان).
 ۲. البداية في علم الدراية، تألیف: زین‌الدین بن علی‌العاملی، تحقیق: غلامحسین قیصریه‌ها.
 ۳. الرعاية لحال البداية، تألیف: زین‌الدین بن علی‌العاملی، تحقیق: غلامحسین قیصریه‌ها.
 ۴. وصول الأخبار إلى اصول الأخبار، تألیف: حسن بن عبدالصمد‌العاملی، تحقیق: محمدرضا حسینی جلالی.
 ۵. الوجيزة في علم الدراية، تألیف: بهاء‌الدین محمد‌العاملی، تحقیق: سید حسن حسینی.
- جلد دوم از این مجموعه در ۶۴۰ صفحه وزیری منتشر شده که شامل این رساله‌هاست:
۱. المقنعة الأنيسة والمغنية النفيسة، تألیف: مهذب‌الدین بصری، تحقیق: علیرضا هزار.

بحث و بررسی شده است. به تصریح نگارنده: بحث نظام سیاسی اسلام به نخستین مناقشه سیاسی مسلمانان برمی‌گردد که به دنبال رحلت پیامبر اکرم(ص) منازعات کلامی و سیاسی در میان مسلمانان توسعه و گسترش یافت و در پی آن فرقه‌های مختلف اسلامی و اندیشه‌های سیاسی نوین و متفاوت از هم به وجود آمدند. از طرف دیگر تحولات تاریخی و رخدادهای سیاسی نیز در شکل‌دهی اندیشه‌های سیاسی اسلامی بسیار مؤثر افتادند. از مسائل عمده اندیشه سیاسی دینی تبیین مناسبات میان دین و سیاست، مفهوم دولت دینی و رابطه میان دین و دموکراسی و قرائت‌های مختلف اندیشمندان اسلامی از این حوزه‌هاست. کتاب حاضر برای درس نظام سیاسی و دولت در اسلام در مقطع کارشناسی رشته علوم سیاسی تدوین شده است.

◊ نظریه حقوقی اسلام (جلدهای ۱ و ۲)

محمدتقی مصباح؛ محقق: محمد مهدی نادری قمی، محمد مهدی کریمی نیا، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۵۲ص، وزیری.

این کتاب حاوی سلسله سخنرانی‌های آیت‌الله مصباح یزدی است که قبل از خطبه‌های نماز جمعه تهران ایراد شده است. موضوع سخنرانی‌ها از این قرار است: حق و مفاهیم مختلف آن، خاستگاه و منشأ حقوق، تقسیمات حقوق، دیدگاه اسلام درباره منشأ حقوق، خداوند و اعتبار حقوق، خدا منشأ حقوق، تکلیف، قدرت، مصلحت؛ انسان، آزاد از بندگی خدا؛ رابطه فاعلیت و ثبوت حق؛ انسان و طلب‌کاری حقوق از خدا؛ تفاوت عبودیت و بردگی؛ رحمت الهی در قالب اوامر و نواهی؛ تعیین مصلحت در قوانین حقوقی؛

مجموع می‌توان گفت که نظر بیشتر فیلسوفان اسلامی پس از حکمت متعالیه، بر موافقت با این مسئله قرار گرفته، چنان‌که نظر غالب پیش از حکمت متعالیه، مخالفت با این مسئله بوده است. پس از بیان تاریخیچه و تبیین مفهوم واژه‌های کلیدی مسئله اتحاد عاقل و معقول، به تحریر محل بحث پرداخته شده است. از مجموعه مباحث این قسمت نیز چنین نتیجه شده که ادعای طرفداران مسئله اتحاد عالم و معلوم، به اتحاد وجودی بین عالم و مدرکات خویش برمی‌گردد و فیلسوفان، این مسئله را بیشتر در علوم حصولی مطرح کرده و طرف اتحاد را صورت‌های ذهنی دانسته‌اند. در این میان بین تصورات، تصدیقات و یا مراتب مختلف ادراک اعم از حسی، خیالی و عقلی فرقی نگذاشته‌اند. همچنین در این نوشتار، ادله فیلسوفان مسلمان و غیر مسلمان در باب اثبات نظریه اتحاد عاقل و معقول مطرح گردیده و تقریرات مختلف از هر دلیل به همراه اشکالات ناقدان این ادله مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه مباحث نیز به ادله مخالفان نظریه اتحاد عاقل و معقول و پاسخ‌های طرفداران آنها اشاره شده و در نهایت، ثمرات مسئله اتحاد عاقل و معقول مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

◀ فقه و حقوق

◊ نظام سیاسی و دولت در اسلام

سید محمد موسوی، قزوین، حدیث، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۸ص، رقعی.

این مجموعه شامل چهار فصل است که در آن مناسبات دین و دولت در اسلام، نظام‌های سیاسی در اسلام، نظریه‌های دولت دینی، و سرانجام دین و دموکراسی

۲. الفن الثاني من القواميس، تأليف: فاضل دربندی، تحقيق: محمدكاظم رحمان ستايش.

۳. رسالة في علم الدراية، تأليف: رفيع بن علي رشتي، تحقيق: سيد حسن حسيني.

۴. الجوهرة العريضة في شرح الوجيزة، تأليف: سيد علي محمد نصيرآبادي، تحقيق: محمد برکت و نعمت الله جليلي.

۵. موجز المقال في نظم الوجيزة، ناظم: شيخ عبدالرحيم اصفهاني، تحقيق: سيد حسن حسيني.

۶. الوجيزة في علم الدراية الحديث، تأليف: ملا عبدالرزاق حائري، تحقيق: رضا قبادلو.

این مجموعه در گروه احیاء و تصحيح متون مرکز تحقیقات دارالحدیث به فرجام رسیده است.

الحاشية على اصول الكافي

رفيع الدين محمد بن حيدر النائيني، تحقيق: محمد حسين درايي، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۳، ۶۷۲ص، وزبیری.

حديث، يادگار گرانبهای رسول خدا و ائمه هدی و مشعل هدايت امت اسلامی است. یکی از معتبرترین و کهن‌ترین جوامع حدیثی شیعه، کتاب «الكافي» است که بیش از هزار سال قبل، و در عصر غیبت صغری، دستان پرتوان دانشمند بی‌مانند و مجاهد سخت‌کوش، ثقة‌الاسلام محمد بن یعقوب کلینی آن را پدید آورد.

جامع بودن احادیث و گستردگی آن، مسند بودن روایات و تألیف آن در عصر تحیت صغری، بخشی از امتیازاتی است که باعث توجه و عنایت ویژه شیفتگان عترت به این اثر ارزشمندش به گونه‌ای که احادیث آن مبنای اعتقادات و فقه شیعه امامیه قرار گرفته و شروح و حواشی و تعلیقات فراوانی بر این کتاب نوشته شده است.

الشروح والحواشی على الكافي عنوان سلسله‌ای است که به تحقیق و احیای شرح‌ها و حاشیه‌ها و تعلیقه‌هایی می‌پردازد که در طی قرن‌های گذشته توسط اندیشمندان و صاحب‌نظران و عالمان دینی به این اثر جاودانه به رشته تحریر درآمده است.

نخستین اثر از این مجموعه، حاشیه اصول کافي، تألیف عالم فقیه، حکیم متاله، رفیع‌الدین محمد بن حیدر حسینی نائینی، معروف به «میرزا رفیعا» متوفی ۱۰۸۲ق است. وی از مشاهیر علمای امامیه در قرن یازدهم بوده و در محضر عالمانی مانند مرحوم شیخ بهایی، شیخ عبدالله شوشتری و ابی القاسم فندرسکی تلمذ نموده و از مشایخ بزرگانی مانند مرحوم علامه مجلسی و شیخ حر عاملی به حساب می‌آید.

حاشیه او تنها بر بخشی از اصول کافي است و تا کتاب الحجة حدیث سوم از میان آن المتوسمین الذین ذکرهم الله تعالی في كتابه هم الأئمة را شامل است. این حاشیه به صورت «قوله، قوله» بر گزارش و دارای نکات بسیار مهم در شرح احادیث و حل مشکلات آن می‌باشد. این اثر از زمان تألیف تاکنون همواره مورد توجه و عنایت شارحین کافي، به‌ویژه علامه مجلسی (ره) بوده است. وی در مرآة‌العقول از این اثر بسیار سود جسته و در موارد بسیاری از نص الفاظ آن استفاده کرده است.

این اثر در گروه احیاء و تصحيح متون مرکز تحقیقات دارالحدیث به فرجام رسیده است.

الحاشية على اصول الكافي

سيد بدرالدین بن أحمد الحسيني العاملي، تحقيق: علي فاضلي، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۳، ۳۵۲ص، وزبیری.

الشروح والحواشی على الكافي عنوان سلسله‌ای است که به تحقیق و احیای شرح‌ها و حاشیه‌ها و تعلیقه‌هایی می‌پردازد که در طی قرن‌های گذشته توسط اندیشمندان و صاحب‌نظران و عالمان دینی به این اثر جاودانه به رشته تحریر درآمده است.

دومین اثر از این مجموعه، حاشیه اصول کافي، تألیف سید بدرالدین بن أحمد بن ادریس حسینی عاملی است. وی از مشاهیر علمای قرن یازدهم بوده و در محضر بزرگانی مانند شیخ بهایی و محمد بن حسن صاحب استقصاء الاعتبار کسب فیض نموده است. گرچه این اثر، حاشیه بر دو جلد اصول کافي است اما بخش اعظم آن به شرح احادیث جلد اول اصول کافي اختصاص یافته و تنها در پایان کتاب شرح بعضی از فقرات احادیث جلد دوم اصول کافي می‌باشد.

با توجه به این که مؤلف نسخه‌های فراوانی از کافي در اختیار داشته و در شرح احادیث کافي به سایر منابع مهم روایی توجه داشته و خود نیز دقت‌های بسیاری را در متن احادیث نموده، اثرش از جذابیت خاص برخوردار شده و از نکات بسیاری برخوردار است.

این اثر در گروه احیاء و تصحيح متون مرکز تحقیقات دارالحدیث به فرجام رسیده است.

فرمان مالک‌اشتر

حسيني علوي آوي، قم، بنياد بين المللي نهج البلاغه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۷۴ص، رقعی.

علي (ع) طی فرمانی مالک‌اشتر را به حکومت مصر گمارد. طی این نامه وی را به عدالت و دوری از ظلم و جور و همنشینی با مردمان و خلاصه آنچه وی را

مقبول خاطر خداوند و مردم می‌سازد، فراخواند. حسینی علوی آوی این نامه را در قرن هشتم به فارسی درآورد که مصحح محترم آن را با عنوان «فرمان مالک اشتر» به چاپ رسانده است. نشر این ترجمه ساده و روان است و از پیچیدگی و تعقد به دور می‌باشد. البته ممکن است کلماتی چون «عقارات» بر خواننده ناآشنا باشد و خوانش متن را بر وی سخت سازد، منتها می‌توان با رجوع به کتاب لغتی این دشواری را رفع ساخت. حال چند سطر از صفحه ۹۴ را مثال می‌زنیم:

«مماثلت بشریت و سوت انسانیت را دافع تفاخر و استیثار سازد و از رد مظالمی که از تو واقع شده باشد و استحلال از رنجش هالی» [که به خاطر مردم رسیده، تغافل و نکاسل نپسندد، که عن قریب پرده از روی کار بردارند و داد مظلوم از ظالم بستانند].

◊ بررسی تاریخی قصص قرآن

محمد بیومی مهران؛ مترجم: سید محمد راستگو، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۷۶ ص، وزیری. در این تحقیق، رویدادهای تاریخی قرآن، یا قصص قرآن از منظر تاریخی بررسی شده است. از ویژگی‌های این کتاب سنجش‌ها و مقایسه‌هایی است که میان قرآن و آنچه در تورات و انجیل آمده، صورت گرفته است. نویسنده رویدادهای تاریخی قرآن را از دیدگاه جغرافیایی بخش‌بندی کرده و رویدادهای هر منطقه جغرافیایی را در جلدی آورده است. رویدادهای قرآنی مربوط به جزیره العرب در جلد نخست این کتاب بررسی شده است. در آغاز کتاب، اطلاعاتی درباره تدوین قرآن کریم، گردآوری و تدوین احادیث، و تفسیرهای قرآن ذکر گردیده است. ... بخش

نخستین این مجموعه، تنها از رویدادهایی سخن می‌گوید که در قرآن از آنها یاد شده و دیار عرب نخستین صحنه و منطقه رخداد آنها بوده است. از این جاست که این بخش درباره حضرت ابراهیم (ع) و کعبه سخن می‌گوید و سپس درباره عادی‌ها (قوم هود)، ثمودی‌ها (قوم صالح) و مدیانیان (قوم شعیب). نیز درباره رویدادهایی که در تاریخ عرب پیش از اسلام بازتابی گسترده داشته است. رویدادهایی چون سیل عرم، داستان اصحاب اخدود و سرانجام داستان اصحاب فیل ...

◊ قرآن و قلمروشناسی دین

مصطفی کریمی، قم، مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۰۸ ص، وزیری.

آنچه هدف اصلی این نوشته را تشکیل می‌دهد، جست‌وجو از نقش قرآن در قلمروشناسی دین بوده، و پرسش اصلی این است کسبه آیا برای به دست آوردن قلمرو دین می‌توان به قرآن کریم مراجعه کرد یا نمی‌توان، و باید پیش از مراجعه به قرآن، با مباحث برون‌دینی، قلمرو دین را به دست آورد و آیه‌های مربوط به قلمرو دین را براساس آن فهم تفسیر کرد. ... بر این اساس، مفروض‌های بحث عبارتند از: دین اسلام، با انسان و ویژگی‌های او متناسب است؛ یعنی شارع و آورنده دین، انسان بودن، صفت‌ها، توانمندی‌ها و ضعف‌های وی را در نظر داشته است. خاتمیت و پایان یافتن وحی، به معنای انقطاع ارتباط مستقیم و حیاتی است، نه بی‌نیازی انسان از وحی و آموزه‌های الهی. بنابراین، انسان‌ها همیشه به وحی نیاز دارند و باید برای رسیدن به سعادت، از احکام، دستورها و معارف آن استفاده کنند. رابطه علم (به

معنای عام) و دین، تساوی عموم خصوص مطلق (به سود دین) نیست؛ یعنی دین تمام احکام و معارف و دستورهای مورد نیاز انسان و آنچه با علم کشف می‌شود، بیان نمی‌کند. خداوند در قرآن کریم به زبان مردم سخن گفته است که با شرایط و قواعد لازم می‌توان به احکام و معارف آن دست یافت.

◀ اخلاق و تعلیم و تربیت

◊ پژوهشی در فرهنگ حیا

عباس پسندیده، قم، دارالحدیث، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۸۸ ص، وزیری.

مهار کردن نفس و تنظیم رفتار در راستای اهداف مورد نظر، از مهم‌ترین رموز موفقیت به شمار می‌رود. این امر به عواملی نیاز دارد که یکی از مؤثرترین آنها «حیا» است. اگر حیا نباشد، هر کاری روا شمرده می‌شود. اهمیت این نیرو به این است که نه مبتنی بر ترس است و نه مبتنی بر طمع، بلکه بر کرامت نفس و درک حضور مبتنی است. اثر حاضر در چهار بخش به بررسی این موضوع در قرآن و حدیث پرداخته است.

بخش اول به کلیات اختصاص دارد که پس از بیان تعریف‌های لغت‌شناسان و علمای اخلاق، با استفاده از روشی نو در مفهوم‌شناسی، تعریف حیا را از متون استخراج نموده و سپس ماهیت حیا، اقسام حیا و مراتب آن را تبیین کرده است.

بخش دوم که از مهم‌ترین بخش‌های کتاب است، در هشت فصل به بررسی قلمروهای تأثیر حیا می‌پردازد. فصل اول به خلوت‌های فردی و گروهی و مصون‌سازی آن با استفاده از حیا اختصاص دارد. فصل دوم به مسئله

گمنامی در جمع که آفت کلان شهرها است، پرداخته و راه‌های مصون‌سازی را با استفاده از فرهنگ حیا بیان نموده است. فصل سوم به بررسی رابطه حیا و پوشش می‌پردازد. فصل چهارم حیا را در حوزه خانواده از خواستگاری تا تربیت فرزند مورد بحث قرار داده و ویژگی الگوی ارتباطی مبتنی بر حیا و الگوی تربیتی با حیا را تبیین کرده است. فصل پنجم به بررسی ویژگی‌های شهر حیا و جامعه با حیا می‌پردازد. فصل ششم حیا را در بخش رسانه‌ها مورد بحث قرار می‌دهد. فصل هفتم نقش حیا در مدیریت و الگوی مدیریتی مبتنی بر حیا را بررسی می‌کند، و فصل هشتم به تأثیر متقابل حیا و معماری می‌پردازد.

بخش سوم به مسئله کمرویی اختصاص دارد و در چهار فصل موضوع‌های ماهیت کمرویی، ریشه‌های کمرویی، نمودهای کمرویی، پیامدها و راه‌های درمان کمرویی را بررسی کرده است. بخش چهارم به موضوع بی‌حیایی می‌پردازد و مسائلی همچون ماهیت بی‌حیایی، ویژگی‌های بی‌حیایی، عوامل بی‌حیایی و پیامدهای بی‌حیایی را مورد بحث قرار داده است.

این پژوهش در واحد روان‌شناسی گروه فقه‌الحديث مركز تحقیقات دارالحدیث به فرجام رسیده است.

◊ جلوه‌های نماز در قرآن و حدیث

احمد صادقی اردستانی، تهران، بنیاد فرهنگ اسلامی کوشانیور، ۱۳۸۲، چاپ دوم، ۳۶۸ ص، رقعی.

خداوند به همه موجودات عنایت ورزیده و ایشان را از شمول رحمت خویش برخوردار کرده است. اما این میان انسان را تخصیص داده و نعمت‌هایی به وی بخشیده که احصای آن ممکن نیست. از

این رو بر انسان است که در شکرگزاری و سپاس خداوند - بیش از دیگر موجودات - بکوشد هر چند قادر نخواهد بود که آن را تمام و کمال انجام دهد.

یکی از راه‌های عبادت و طاعت حق نماز است که از دیگر شیوه‌های عبادی مهم‌تر به نظر می‌رسد. چون درباره نماز ۱۲۲ آیه نازل شده است. گذشته از جنبه طاعتی آن، باید گفت نماز آدمی را به چنان آرامش و سکونی می‌رساند و چنان ارتقا می‌بخشد و به محبت حق نزدیک می‌سازد که نظیری نمی‌توان برای آن یافت.

اهمیت نماز جناب احمد صادقی اردستانی را واداشت که جلوه‌های نماز در قرآن و حدیث را تفحص و جستجو کند و آن را در ۲۱ مبحث بگنجاند.

«جنبه‌های تربیتی نماز؛ فلسفه و اسرار نماز؛ سازندگی اخلاقی و اجتماعی از عنوان‌های برجسته این اثر می‌باشد. نثر این اثر ساده و روان است و همگان می‌توانند از آن بهره گیرند بی‌آن‌که به ارزش علمی کتاب خدشه‌ای وارد شود. حال جهت آشنایی خواننده با نثر کتاب بندی از بحث فلسفه و اسرار نماز را نمونه می‌آوریم:

«انسان در همه حال و به خصوص در وقتی که گرفتار مشکلات می‌شود و همه درهای امید را به روی خود بسته می‌بیند، به پناهگاهی احتیاج دارد که بدان پناه جوید، درد دل کند... چنان که این حالت را به هنگام گرفتاری‌ها، بارها در زندگی خود مشاهده کرده‌ایم».

◊ آرای دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن

محمد بهشتی، مهدی ابوجعفری، علی تقی فقیهی، تهران، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، سمت، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۷۲ ص، وزیری. سومین جلد از مجموعه حاضر به بررسی

آرای تربیتی امام محمد غزالی (۴۰۵-۵۰۵) اختصاص دارد. در فصل اول سخن بر سر زندگی و آثار غزالی است... فصل دوم پرداخته است از پاره‌ای از مبانی فلسفی اندیشه تربیتی غزالی و در آن از رویکرد غزالی به هستی و خدا و جهان و انسان به تفصیل سخن رفته است. مفهوم و تعریف تربیت در فصل سوم واکاری شده است و از این رهگذر به تعریف تربیت از نگاه شماری از مریبان بزرگ اشاره شده و در پایان، تربیت از نگاه غزالی تعریف و تحلیل شده است. فصل چهارم درباره امکان و حد تربیت است و در آن، این دو موضوع از زبان غزالی باز گفته شده و سرشت انسان و علت چندگانگی مردم در تربیت‌پذیری، از نگاه وی و آشکافته شده است. ضرورت تربیت و فلسفه آن در فصل پنجم آمده است. در فصل ششم اصول تعلیم و تربیت مطرح شده و در شرح آن پس از اشاره‌ای به معنای لغوی و اصطلاحی اصل، برخی از ویژگی‌های اصول تربیتی یاد شده و به منابع کشف اصول تربیتی و برخی از اصول تربیتی شناخته شده پرداخته شده است. عوامل تربیتی، بحث فصل هفتم است و در آن از نقش وراثت در تربیت گفته شده و به تأثیر محیط در تربیت اشاره شده است.

موضوع فصل هشتم، هدف‌های تربیتی است و در آن ضمن بیان مفهوم و ماهیت هدف، به برخی از ویژگی‌های هدف تربیتی و منابع و مصادر هدف‌های تربیتی اشاره شده و به پاره‌ای از هدف‌های تربیتی در مکتب‌های گوناگون تربیتی پرداخته شده است. فصل نهم این اثر درباره روش‌های تربیتی از منظر غزالی است. نگارنده در این فصل، ابتدا به فرق میان روش با شیوه و فن، و نیز

تعریف هر یک پرداخته است و از رابطه روش‌ها با دیگر عناصر نظام تربیتی گفته آن‌گاه با اشاره‌ای به روش‌شناسایی و دسته‌بندی روش‌های تربیتی در آثار غزالی، پنج روش از روش‌های آمده در آثار او را به تفصیل و اشکافه است.

◀ تاریخ و شرح حال

◊ زینب قهرمان دختر علی (ع)

احمد صادقی اردستانی، تهران، مطهر، ۱۳۸۱، چاپ چهارم، ۴۱۵ ص، رقیی.
اگر حضرت زینب (س) در حادثه عاشورا حضور نداشت ممکن بود واقعه نینوا به محاق فراموشی افتد و رنج و مصیبت اهل بیت در راه اعتلای اسلام ناب محمدی نادیده گرفته شود. بنابراین بر نویسندگان و اهل قلم است که درباره نقش ویژه و عظمت و فضیلت این بانوی گرامی، هر چه بیشتر بنویسند و در اختیار خوانندگان متدین و هوادار اهل بیت قرار دهند.

«زینب قهرمان دختر علی» کاری است که به این جهت نگارش یافته است. همه مباحث آن، ذیل هجده عنوان گنجانده شده است. اوج فضائل و کرامت؛ زینب در کوفه؛ خطابه زینب در کاخ سبز از عنوان‌های مهم این کتاب است. آقای صادقی اردستانی این اثر را با نثری ساده و روان نگاشته است؛ البته این ساده نویسی نه فقط ارزش علمی آن را نمی‌کاهد، بلکه فزونی می‌بخشد. حال بخشی از بحث ازدواج و تشکیل خانواده را نمونه می‌آوریم تا خواننده با نثر نویسنده آشنایی بیشتری یابد:

«عبدالله [شوهر زینب] گفت: اگر مرد سیاه است، موی او سفید است، او استحقاق بیشتر از این را دارد، چون چیزی را که او گفته ماندنی است و چیزی را که

دریافت داشته است فانی خواهد شد».

◊ بانوی باکرامت

غلامرضا گلی زواره، قم، انتشارات حنین، ۱۳۸۲، چاپ اول، ۲۰۸ ص، رقیی.

سیده نفیسه از نوادگان امام حسن (ع) بود که در پانزدهم ربیع ۱۴۵ هجری دیده به جهان گشود. پرورش و بالش در خانه‌ای اصیل و پرهیزگار او را از چنان عظمت و فضیلتی برخوردار ساخت که کمتر می‌توان ماندنی برای او یافت، تا حدی که وقتی به مصر رفت جماعت بسیاری را در پرتو علم و فضل خویش قرار داد.

«بانوی کرامات» کتابی است که به زندگانی این بانوی گرامی اختصاص دارد. مؤلف همه گفته‌های خویش را در شش بخش گنجانده است که عبارتند از: خاندان نکوفام؛ باغبان با شرافت؛ رویش فضیلت؛ از مدینه تا مصر؛ کرامت‌ها؛ میهمان قدسیان میزبان مصریان. نثر این اثر ساده و خالی از دست‌انداز می‌باشد. به نمونه ذیل توجه فرمایید:

«زرکلی نیز به معرفی این بانو پرداخته و خاطر نشان ساخته است که بانوی دانشمند و پرهیزگاری بود که در تفسیر قرآن و حدیث تبحر وافری از خود بروز داد... تعدادی از معارف از او حدیث شنیده‌اند. بسام عبدالوهاب الحاحی نیز بر بعد دانشوری و پروا پیشگی این بانوی صالح اصرار ورزیده و او را مفسر و محدث معرفی کرده است».

◊ مجموعه آثار استاد شهید مطهری

مرتضی مطهری، تهران، صدرا، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۰۷۶ ص، وزیری.

کتاب حاضر جلد پانزدهم - جلد دوم از بخش تاریخ - از مجموعه آثار شهید مطهری است که مطالب آن از شصت جلسه گفت‌وگو و درس تاریخ فلسفه تاریخ در سال‌های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷

برگرفته شده است. در آن دوره مسائل فلسفه تاریخ در میان اهل فکر و دانشجویان و روشنفکران به شدت مطرح بود و عده‌ای نیز گرایش مارکسیستی پیدا کرده بودند و جامعه و تاریخ را به شکل ماتریالیستی و مارکسیستی تحلیل می‌کردند. استاد مطهری این درس را تشکیل دادند که در ابتدا یکی از متون مارکسیستی مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گرفت و در هر جلسه یکی از حضار مبحثی را به صورت کنفرانس، عرضه می‌کرد... پس از آن، فلسفه تاریخ در قرآن مورد تحقیق واقع شده است.

◊ محمد رسول خدا

آنه ماری شیمیل؛ مترجم: حسن لاهوتی، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۵۹۶ ص، وزیری.

آنه ماری شیمیل - شرق‌شناس آلمانی - نویسنده کتاب می‌کوشد تا با استفاده از تفکرات فیلسوفان، گزارش‌های مورخان، راپیان احادیث، مفسران قرآن، خیال‌ورزی‌های شاعران و داستان‌پردازی‌های عامیان مسلمان، تحلیلی از مقام حضرت محمد (ص) به دست دهد. مطالب کتاب ذیل این عناوین فراهم آمده است: سیره و سرگذشت؛ مقتدای نکو؛ یکتایی مقام محمد (ص)؛ قصه‌ها و معجزه‌ها؛ محمد شفیع قیامت و صلوات بر او؛ نام‌های پیمبر؛ نور محمد و مکتب عرفان؛ جشن میلاد پیامبر؛ سیر شبانه و معراج پیمبر؛ لغت پیمبر؛ طریقه محمدیه و تفسیر تازه از زندگی پیمبر؛ محمد پیمبر خدا در آثار محمد اقبال.

◊ باغبان عرفان؛ داستان زندگی میر سیدعلی همدانی عارف تلاشگر قرن ۸ ق

علی جهانپور، همدان، سفیر نینوا، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۵۶ ص، وزیری.

آنچه در این مجموعه گرد آمده، داستان زندگی میر سید علی همدانی - عارف قرن ۸ق است. در آغاز کتاب تصاویری از گنبد علویان، مقبره باباطاهر و آرامگاه ابوعلی سینا به طبع رسیده است. در بخشی از کتاب آمده است: میر سید علی همدانی دارای دو خصوصیت اخلاقی و منش اجتماعی بود. نخست فردی پویا و پرتلاش بود... بیشتر از ۲۳ سال عمر نکرده بود که سفر و تجربه اندوزی را شروع نمود. با داشتن استعداد و هوش خدادادی، به سرعت توانست دوران آموزش عرفان نظری و عملی را در رباطها و خانقاه‌ها به پایان رساند. در هر خانقاه و زیر نظر هر قطب و مرشد، او برترین بود و در کوتاه‌ترین زمان ممکن مدارج آموزش علوم اسلامی و عرفان را گذراند.

◇ زندگینامه شاعران و دانشمندان

مصطفی رحیمی نیا، تهران، جهان آرا، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۰۸ ص، رقعی.

در این مجموعه سرگذشت ۳۴ شاعر ایرانی نیز زندگی‌نامه ۳۱ دانشمند ایرانی و خارجی گرد آمده و در پایان به اختراعات و اکتشافات مهم آنان - همراه با نام کشف‌کننده، سال کشف و ملیت هریک اشاره شده است. برخی از این افراد عبارتند از: رودکی، فردوسی، سنایی، خاقانی، مولوی، نیما، سهراب سپهری، شاملو، ابوریحان بیرونی، ابوعلی سینا، محمود حسابی، نیکو براهه، نیوتون، گالیله، نوبل، کخ و اینشتین.

◇ سیری در کانون نویسندگان ایران

مسلم نجفی، قم، مؤسسه بوستان کتاب قم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۴۰ ص، رقعی.

این نوشتار حاوی اطلاعات و مطالبی است درباره کانون نویسندگان ایران. در فصل اول تاریخچه کانون و در فصل دوم

اندیشه‌ها و عملکرد آن بیان شده است. در فصل سوم شعار اصلی گروه که آزادی اندیشه و بیان است، تحلیل می‌شود. فصل چهارم به معرفی تنی چند از فعالان و اعضای کانون اختصاص دارد.

◇ اخوان؛ شاعری که شعرش بود

منوچهر آتشی، تهران، آمیتیس، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۱۲ ص، رقعی.

نگارنده در کتاب سه محور را برای بررسی شعر اخوان ثالث در نظر می‌گیرد که عبارتند از: اخوان شعر است؛ اخوان معجونی از کلاسیسم و مدرنیسم است؛ اخوان در شعر حل می‌شود و زبان اخوان در شعر ایجاد حالت می‌کند. او نه رمانتیک است نه پوچ‌گرا. براساس این، در کتاب خاطر نشان می‌شود: اخوان خود شعر بود. جانی لرزان و سوزان که حتی با چشم‌های گرگی پرشعله و خشمناک و حتی هنگام خنده‌های ریزش، می‌گریست، آری اخوان، در خنده هم می‌گریست. چرا؟ چون تمام وجودش و عصب و رگ‌هایش پر از زهر شعر بود... کلاسیسم اخوان... هرچند مثل هر شعر خوب کلاسیکی سرشار از مفاهیم خاص و مبتکرانه شعری و تغزلی است یک ویژگی هم دارد که در هر غزلی یا قصیده و قطعه‌ای کنایتی را می‌گنجاند که مغز انتقادی ویژه‌ای دارد... اخوان در دوره کلاسیسم‌اش، چون نیما، جز نکته‌ها و ظرایف، حرف تازه‌ای ندارد، ولی این کلاسیسم، با انگاره این قلم، از اخوان جداشدنی نیست... اخوان شاعری نمادگرا یا سمبولیست به مفهوم اروپائیش نیست. شعر او که از اراده قبلی او برنمی‌خیزد، چنان طبیعی، هر تصویر را یا صحنه را بی‌لکنت و گرهی حرکت می‌دهد، که همه چیز، یعنی کل زبان او می‌شود خود او و درون اشک‌آلود او...

اخوان نه روشنفکر چپ یا راست بود، نه مدرنیست، به قول حقوقی همان ایرانی‌ترین ایرانی و شاعرترین شاعر ایرانی... شعر اخوان از نظر ساختار نو نیست، یا به تعبیری، شعریت را از منافذ و مقاطع ساختار عرضه نمی‌کند، بلکه این لحظه‌ها و دم‌های دلخواه اویند که شعرش را به سوی عطفی بدیع و گریان - یا گهگاه خندان - سوق می‌دهند....

◇ سهراب شاعر نقش‌ها

منوچهر آتشی، تهران، آمیتیس، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۰۴ ص، رقعی.

منوچهر آتشی در این نوشتار شعر و اندیشه سهراب سپهری را نقد و بررسی می‌کند. او می‌گوید: ... سهراب از دید من، یک نقاش است. با روحی خجول که در پشت نقاشی (و شعر-نقاشی‌ها) همیشه حضوری مبهم و پر از ابهام دارد. نگارنده در آغاز، شعر سپهری را دوره گزیده برداری از نیما معرفی می‌کند. به تصریح وی: این دوره، تقریباً به‌طور کلی، سهراب، باهوش نیز، مثل هر هنرمند واقعی آن روزگار، به ناگزیر به نیما، زبان نیما و نوعی تصویرگری نیما نگاه کرده و هرچند به زبان واقعی نیما نرسیده، طرحی کلی را از او عرضه داشته است. به زعم نگارنده، سهراب در مرحله بعدی اندک‌اندک به سمت تصویرهای محض با ارجاع غیر عینی در حرکت است... از این به بعد فعلاً در زندگی خواب‌ها - ما با بدترین ساختارها در شعر سهراب سر و کار داریم. چرا که زندگی خواب‌ها بر هیچ قائمه عینی و هم‌سخنی زبان استوار نمی‌شود. مضاف و مضاف‌الیه، تابع اضافات پی‌درپی و تصویرهایی که فقط می‌آیند تا تصویرهای دیگری بازگویند و وصف‌هایی گاه واضح گاه پنهان... و همه این‌ها تا انبوه

شوند و در نهایت، طرحی ذهنی از بودهی -بودا، بودیسم از آنها تابانده شوند و محوطه ادراک را روشن سازد، که در بیشتر اوقات چنین کارکردی هم ندارد... در بخش های بعدی این نوشتار، مجموعه هشت کتاب، با انتخاب برخی قطعه ها، بررسی و خاطر نشان می شود: در این کتاب ها، خصوصاً در سه کتاب اول ما با شالوده تفکر چینی (که بعدها به بودا می رسد) از روی شعر-فکرهای خردمندان چینی، آشنا می شویم... سراسر شعر او، منظره هایی است که نه بازتاب در آینه طبیعت بلکه مثلی هستند که از درون او عبور کرده، شکل تخیل و تأمل او را پیدا کرده و از صافی آینه درون او در آینه بیرون انعکاس یافته اند. این ویژگی سهراب را از تمامی شاعران دیگر معاصر متمایز ساخته است. آنچه او می گوید حاصل تأملات و انس بی حد و مرز او به روح طبیعت است....

◇ درخت جواهر

محمد ابراهیم باستانی پاریزی، تهران، نشر علم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۶۸ ص، رقعی. این مجموعه حاوی نوشته های مختلفی در حوزه تاریخ، فرهنگ، ادب و نظایر آن است که با این عناوین به طبع رسیده است: سهم جهانی جیهانی؛ دستیار خداوند؛ رهروان طریقت و ذوالفقار شعر حافظ، برای مثال نویسنده در یکی از نوشته ها با عنوان مرزهای شاه اسماعیلی می گوید: ما کویرنشینان بیش از هر کس به اهمیت آرامش و سکون در محیط زندگی آشنا و آگاه هستیم. ما طی قرن ها و سال ها، آموخته ایم که دعوا بر سر بیابان، هیچ نتیجه ندارد، باید با خود بیابان دعوا کرد، نه بر سر بیابان -آن نیز در خیابان... مرزهای شرقی ایران را ما کرمانی ها یا یزدی ها به وجود

نیاورده ایم. اینها از آن روز پدید آمد که شاه اسماعیل نوجوان، معین الدین میبدی پیرمرد را گفت که صحابه را لعن کن و نکرده و خود با شمشیر خود میبدی را به دو نیم کرد....

◇ شمعی در طوفان

محمد ابراهیم باستانی پاریزی، تهران، نشر علم، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۵۶ ص، رقعی. این کتاب مجموعه ای از نوشته های مختلف باستانی پاریزی است که با این عناوین فراهم آمده است: زنده زاینده رود (یادواره امیر قلی امینی)، بینویان در وطن غریب، معادله سه مجهولی، برز کوه فردوسی و تم هزار مردی، همزیستی در گهواره، گندمزار هویت ایرانی و ترجمه مقاله بینویان (به زبان فرانسه). برای مثال، نویسنده در مقاله گندمزار هویت ایرانی تصریح می کند: در پهنه تاریخ ایران یک عامل کارساز هست که هیچ گاه خود را نشان نداده و همیشه بوده است. این عامل همان دستی است که گهواره این قوم را که نام بردیم، و میلیون ها مردم دیگری را که نام برده نمی شوند، تکان داده است. نصف مردم مملکت ما که زنان باشند، در مقاطع حساس تاریخ، هویت ایرانی را مستدام نگاه داشته اند. و این دقیقه ای است که امروز هم چشم امید ایرانیان مقیم خارج کشور هم، در مورد نسل دوم و سومی که به دنیا می آیند، از جهت هویت ایرانی، به همین طبقه یعنی زنان -که فداکاری بسیار کرده اند- دوخته شده است. گندمزار هویت ایرانی در مقابل طوفان ها خم می شود و گاهی هم سطح زمین هم خم می شود، ولی اندکی بعد که طوفان فرونشست، باز در برابر آفتاب حیات بخش جان تازه می کند و ساقه

می افزارد و خوشه می کند و خرمن می بخشد....

◇ هویت اندیشان و میراث فکری احمد فردید

محمد منصور هاشمی، تهران، کویر، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۴۱۶ ص، رقعی.

کتاب حاضر پژوهشی است درباره گروه مهمی از متفکران معاصر ایران و در رأس آنها سید احمد فردید؛ کسی که هر چند چیزی نوشت، اما به نخستین فیلسوف ایران در عصر جدید بدل شد. اندیشه های او بر دو نسل از اندیشمندان ایرانی اثری چشمگیر داشته است... در کتاب حاضر که مسئله محوری آن مفهوم هویت است، برای نخستین بار گزارشی تفصیلی از احوال، آثار و افکار فردید عرضه شده است. همچنین در آن، ضمن گزارش هایی مشروح از اندیشه های روشنفکران و اندیشمندان دیگری، مانند جلال آل احمد، احسان نراقی، رضا داوری، داریوش آشوری، داریوش شایگان و جواد طباطبایی، نسبت اندیشه های این متفکران هویت اندیش با آرا و اندیشه های احمد فردید سنجیده شده است.

◇ همگام با پیامبر در حجة الوداع

حسین واقفی، قم، نشر دانش حوزه، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۶۰ ص، وزیری

این کتاب اولین سفرنامه حج پیامبر است که بر مبنای روایات شیعی فراهم آمده و به فارسی زبانان تقدیم شده و دارای پنج فصل و چهار پیوست است.

در فصل اول با عنوان «در آستانه سفر» از فراخوان عمومی برای حج و آمادگی های سفر سخن می رود.

در فصل دوم با عنوان «در میقات» از تعیین پنج میقات، آداب احرام پیامبر، و آنچه به هنگام احرام گذشت گزارش می شود.

در فصل سوم با عنوان «به سوی مکه» از سفر سواره پیامبر، خط سیر آن حضرت، و

هشت روز پیمودن مدینه تا مکه و خاطرات آن سخن می‌رود.

در فصل چهارم با عنوان «در آغوش کعبه» از ورود پیامبر به مکه و مسجدالحرام، و طواف و نماز و سعی حضرت سخن به میان می‌آید و تشریح حج تمتع و پیامدهای آن کاویده می‌شود و از پوشش کعبه در زمان پیامبر و حضرت علی، حضور کودکان و زنان در حجةالوداع، حرکت امیرالمؤمنین از یمن به سوی مکه و پیوستن به پیامبر در مکه و موضوعات جزئی دیگر بحث می‌شود.

در فصل پنجم با عنوان «در مواضع مشرفه» از وقوف در عرفات و سخنرانی مهم پیامبر در آنجا، دعا‌های حضرت در عرفات، وقوف در مشعرالحرام و ذکر الهی در حج، حرکت به سوی منی و رمی جمره عقبه، یکصد شتر قربانی پیامبر و امیرالمؤمنین، سخنرانی معروف پیامبر در مسجد خیف، سخنرانی پیامبر درباره آخرالزمان و بحث‌های ریز دیگر سخن به میان می‌آید.

در فصل ششم از «بازگشت به مدینه و حادثه غدیر خم» و تعداد حجج آن سال گفتگو می‌شود.

موضوعات پیوسته‌ها به این شرح است: پیوست اول درباره ده تفاوت حج جاهلی با حج اسلامی پیوست دوم درباره حج‌های پیامبر پیش از هجرت. پیوست سوم درباره عمره‌های پیامبر پس از هجرت است و در آخرین پیوست ۶۳ خاطره معصومین در مکه آمده است.

◀ ادبیات

◊ یگانگی در چندگانگی

محمدعلی اسلامی ندوشن، تهران، مؤسسه انتشارات آرمان، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۳۱۲ص، وزیری. بخش اول کتاب شامل نوشته‌هایی است

درباره تاریخ ایران، فرجام سلسله‌های ایرانی، قلمرو جغرافیایی و قلمرو فرهنگی نیز بررسی شخصیت حافظ و سعدی و تأثیر سعدی بر حافظ، در ادامه داستان عشق و چگونگی آن در یونان و روم، نظر گذشتگان درباره عشق، چگونگی عشق از زبان شاعران ایرانی درج شده است. بخش سوم شامل مقاله‌هایی است درباره هنر، عرفان، چگونگی شعر فارسی همچنین مقاله‌ای دیگر درباره توس و فردوسی. نگارنده در بخش چهارم راجع به جریان‌های روشنفکری و جهانی شدن هویت ایران سخن می‌گوید. در بخش پنجم ترجمه چند شعر به طبع رسیده است. در پایان نیز اشعاری از برخی شاعران معروف آمریکایی و اروپایی گرد آمده است.

◊ سوهای حقیقت (هستی‌شناسی مولانا در مثنوی معنوی)

مجتبی بشر دوست، تهران، روزگار، جوف، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۳۲ص، وزیری.

نویسنده مباحث کتاب را براساس مجموعه‌ای از گفتارها در باب مولوی و اندیشه او فراهم آورده و البته محتوای آن را بیشتر با رویکردی فلسفی تبیین نموده است. کتاب که با استناد گوناگون به مثنوی شریف تدوین گردیده با شرحی از زندگی، احوال و آثار مولوی آغاز می‌گردد؛ سپس این موضوعات در آن به بحث کشیده می‌شود: تصوف و بازتاب آن، خدا در مثنوی، ماجرای پایان‌ناپذیر تشبیه و تنزیه، جهان فراسو، افسانه آفرینش، در جست‌وجوی انسان، پیشینه‌تئوری انسان کامل، ضرورت پیرطلیبی، اوصاف پیر، عقل و مراتب آن، فراسوی عقل، زن‌ستایی و زن‌ستیزی، فراسوی تنزیل، جبر و اختیار، نگاهی اجمالی به محققان در حوزه مثنوی مولوی، و قصه در منظر مولانا. پایان

کتاب نیز برگزیده‌ای از چهل حکایت مثنوی است. برای نمونه، نویسنده در بخشی از کتاب خاطر نشان می‌کند: ...مولانا از عقل بوالفضول، عقل فلسفی، عقل چون و چراگر بیزار است. در این‌جا مولانا به کانت و حتی فیلسوفان پسامدرن نزدیک می‌شود، چرا که کانت کمیت عقل را در نیل به گزاره‌های متافیزیکی لنگ می‌داند. مولانا نیز این نوع عقل را سرتیز و پای سست می‌نامد. از منظر او فیلسوفان نه تنها وسایط را افزون می‌کنند بلکه مقصود و معبود را در هاله‌ای از ابهام می‌پوشانند... در جهان‌شناسی مولانا، عشق جایگاه والایی دارد. محرک پدیده‌ها عشق است. عامل تجاذب آنها نیز عشق است. تضاد امری طفیلی و تبعی است. بیشتر مربوط می‌شود به عالم مادون قرمز آدمی هرچه از مرتبت حیوانی فراتر رود، از تخالف و تضاد و تفانی، دور و به تجاذب و تعامل و تعشق نزدیک‌تر می‌شود. تضاد اندیشه، اندیشه محوری مثنوی نیست. چیزی است فرعی لذا چندان بر آن تکیه نباید کرد. به جایش باید از تعاون سخن گفت و همدردی....

◊ چشم‌انداز شعر امروز افغانستان

شاعر: قنبرعلی تابش، تهران، بین‌المللی الهدی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۲۶ص، رقعی. مجموعه حاضر شامل نوشته‌هایی است که پیش‌تر نشریات گوناگون به چاپ رسیده است و شامل نقد و بررسی شعر دری (افغانستانی) است. افغانستان با اتکا به داشته‌ها و فرآورده‌های فرهنگی، ادبی و دینی بخش قابل‌توجهی از میراث بزرگ تمدن جهان و پیکره معنوی جهان اسلام را از آن خسود داشته است. و با تربیت وارستگی از چهار سوق کشور به فرهنگ‌سازی پرداخته و با عرضه آثار گران‌سنگ بر تمنای مشترکات فرهنگی و

زبانی دو کشور همجوار ایران و افغانستان افزوده و امروز با سرداران سرود سازندگی و هم‌نوایی پیوند ناگسستنی را برای دو ملت مسلمان و فرهیخته به ارمغان آورده است.

◊ در تمام طول شب: شرح چهار شعر بلند نیما یوشیج عبدالمحمد آیتی، حکیمه دسترنجی، تهران، آهنگ دیگر، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۶۰ص، وزیری.

در آغاز کتاب، مقدمه‌ای درباره چگونگی شکل‌گیری شعر نو و تاریخ آن آورده شده همچنین در باب کسانی که در این زمینه، قبل از نیما، آثاری داشته‌اند، بحث شده است. در ادامه نشریاتی که در آن آثاری از نیما چاپ شده همراه با آثار نیما معرفی شده است؛ سپس مقایسه‌ای صورت گرفته بین نیما و شهریار، و پس از آن چهار شعر نیما شرح و تفسیر شده که عبارتند از: منظومه به شهریار؛ پادشاه فتح؛ مرغ آمین؛ خانه سرریلی. در کتاب به گفته نگارندگان کتاب: نیمای شاعر را، به عنوان بنیان‌گذار شعر نو، همه می‌شناسند. نامش را شنیده‌اند و شعرهای معروفش را حتی از بر دارند؛ اما جادوی شعر نیما را کمتر کسانی کشف کرده‌اند. جادوی شعر او در مضمون آن است. مضمونی که نیما را متفکری اهل فلسفه، اندیشمندی سرشار از دانش و درونیات عمیق و سیاست‌اندیشی اهل خرد می‌نمایاند شارحان این مجموعه با شرح چند منظومه بلند و پر مضمون از نیما، جنبه‌های مختلف شخصیت و سبک شعری او را بررسی کرده و سعی کرده‌اند گره‌های محتوایی شعر نیما را برای نسل نو بگشایند.

◊ شرح فارسی قصیده بانث سعاد (الروض المنمنم الباسم فی مدح سیدنا ابی القاسم): قصیده

برده کعب بن زهیر در مدح رسول گرامی اسلام ابوموسی احمد حق، یزد، دانشگاه یزد، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۱۹۴ص، وزیری.

«بانث سعاد» قصیده‌ای است که کعب بن زهیر در مدح پیامبر اسلام (ص) سروده است. این قصیده مشهور به برده است. در مقدمه کتاب، دلایل روی‌آوری کعب به مدح پیامبر و عوامل تأثیرگذار در سبک و آثار او بررسی شده است. همچنین این قصیده با قصاید شاعران دیگر که با همین مضمون سروده شده مقایسه گردیده است. در بخش اصلی کتاب، ابتدا شرح واژگان، نیز صرف و نحو عبارات آمده سپس ترجمه فارسی ابیات درج گردیده است.

◀ مجموعه‌ها

◊ میراث ماندگار

زیر نظر: سید محمود مرعشی نجفی، قم، کتابخانه بزرگ حضرت آیه‌الله العظمی مرعشی نجفی، گنجینه جهانی مخطوطات اسلامی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۵۹۲ص، وزیری. آنچه در جلد اول از این مجموعه به طبع رسیده، متن ۱۵ رساله یا نسخه خطی است که عبارتند از: القول الفاضل فی الرد علی مدعی التحریف؛ المختصر المنافع فی علم الدراییه؛ نوادر المخطوطات العربیه من القرن الثالث الی السادس الهجری؛ رساله‌ای در استخاره؛ اجازات الاعلام؛ رساله فی کیفیه صدر المجودات عن المبدأ الاول؛ نبذه الباغی فی ما لابد منه عن آداب الداعی؛ تاریخ حمله وهابی‌ها به کربلا؛ نبذه من ترجمه نصر بن مزاحم المنقری؛ حدیث الاربعائه؛ تفصیل وقایع قحطی سال ۱۲۸۸ در قم؛ حدیقه الراحین.

◊ ایران مظلوم: برگزیده سرمقاله‌های نشر دانش و سه مصاحبه

زیر نظر: نصرالله پورجوادی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی، چاپ اول، ۱۳۸۳، ۲۸۰ص، رقی. این دفتر دهمین مجموعه‌ای است که از مقاله‌های نشر دانش انتخاب شده است و یک‌جا به چاپ می‌رسد. بیست‌ودو مقاله‌ای که گردآوری شده، به استثنای یکی، همه سرمقاله‌هایی است که نگارنده در طول بیست و سه سال فعالیت خود در مرکز نشر دانشگاهی برای نشر دانش نوشته و چاپ کرده است. در این مجموعه، علاوه بر سرمقاله‌ها، سه مصاحبه نیز به چاپ رسیده است.

مقاله‌ها مستقل از یکدیگرند، و ترتیب آنها هم تاریخی است. عناوین سرمقاله‌ها عبارتند از: ۱۱ سپتامبر و گفت‌وگوی ادیان؛ در جابلسای اینترنت؛ یک ترم تدریس در آمریکا؛ فرهنگ‌سازی در سایبراسپیس؛ پای کسری غزالی در مالزی؛ خسته آذربایجان؛ کامپیوتر در خدمت ادبیات فارسی؛ سفری به لوس‌آنجلس؛ بگو وقت خوش!؛ فرانسه در ایران؛ ایران‌شناسان در کمبریج؛ دعای صلح در آسیزی؛ تعداد اقوام و وحدت ملت؛ انقلاب کپرنیکی در کلام؛ از کنگره شرق‌شناسان تا کنگره ایران‌شناسان؛ استدلال و آزادی قلم؛ آیه‌های شیطانی و مسئله تمدن غرب؛ مسئله زبان فارسی و بیماری فرهنگی؛ نگاهی دیگر به فردوسی؛ ایران مظلوم؛ سیطره زبان انگلیسی و تضعیف زبان‌های دیگر؛ در حسرت قلندران سرکش؛ تصوف و تشیع؛ من با تحقیق خود سلوک می‌کنم.

